

Natuurhistorisch Maandblad

Orgaan van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg

VERSLAGEN VAN DE MAANDVERGADERINGEN
te Maastricht, op Woensdag 3 Nov. 1948.

Aanwezig de dames Willemse-Widdershoven, Schaaf, Westerveld-Rijk, Bels-Koning, Moubis-Bolsius en de heren: van Rummelen, Willemse, Dijkstra, Pater van Summeren, Klinkenbergh, Kemp, Grossier, Mans, Grégoire, Nijst, Schoenmakers, Onstenk, Rijk, Beaulen, Mommers, Bels, Kruytzer, Kofman, Wassenberg, Leysen, Br. Agatho, Stevens, Ogg, Poot, Hack, Visser, Nulens, Batta, Geytenbeek, Wijsen, Otten, van der Hoogt, Sondeijker en Delnoy.

De waarnemend voorzitter, de heer van Rummelen opent de vergadering en geeft het woord aan Majoor Rijk, die thans ook voor 1948 het voorkomen van het vlindertje *Cryphia divisa* (*Bryophyla raptricula* Hb.) kan melden. Het eerste exemplaar werd gevangen op 27 Juli. Daarna werden alleen de waargenomen exemplaren geteld, nl. op 30 Juli één, op 31 Juli vier, op 3 en 8 Aug. één, op 15 Aug. drie en tenslotte op 21 Aug. een, totaal 12 stuks, zodat het thans wel zeker is, dat deze soort hier inheems is. Verder deelde hij een en ander mee over de moeilijkheden ondervonden bij het kweken van rupsen van *Carcharodus alceae* Esp. op planten van het kaasjeskruid. (Zie op p. 70 van deze jaargang).

Vervolgens eist het voorkomen van de hamster weer enige tijd de aandacht: Pater Munsters zag in de zomer van 1947 in Watersleijte Sittard duidelijke sporen en een nest, het dier zelf vertoonde zich echter niet. Mevr. Bels deelt mee, dat er in de zomer of herfst van 1945 in Houthem een exemplaar in een put is gevallen. Dr. Willemse memoreert nog, dat A. Evers omtrent 1940 in Urmond hamster-nesten heeft uitgegraven met het oog op de daarin voorkomende kevers.

In aansluiting hierop vraagt de heer Stevens of er bij de hamster ook kleur-variaties voorkomen. Dr. Kruytzer antwoordt, dat volgens Scheygrond het aantal kleurvariaties zeer groot is, de buikzijde kan zéér donker, haast zwart zijn.

De heer P. J. Bels vertelt over het 40-jarig bestaan van de Mycologische Vereniging en over de ter gelegenheid van dit jubileum in Amsterdam gehouden grote paddenstoelen-tentoonstelling. Een tweetal publicaties over paddenstoelen, die voor deze gelegenheid verschenen, laat hij circuleren. De heer Grégoire spreekt er zijn verwondering over uit, dat op een der getoonde afbeeldingen het eten van inktzwammen aanbevolen wordt. Hij meent te weten, dat er wel eens vergiftigingsgevallen zijn voorgekomen indien ze in combinatie met alcohol genuttigd worden.

De heer Mommers verwijst naar zijn vroegere mededelingen over dit onderwerp (zie Natuurh. Maandblad Jrg. 1943, no. 1). Het gebruik van alcohol is bij het eten van paddenstoelen steeds te ontraden. Niet alleen maakt de alcohol het eiwit nog moeilijker verteerbaar, maar hij verdunt ook eventueel aanwezige giftstoffen en bewerkt daardoor een snellere opname ervan in het bloed.

De heer Onstenk deelt mee, dat hij op 23 October 1948 bij Krapoel tussen Gulpen en Epen een klapekster waarnam.

Dr. Dijkstra maakt de aanwezigen attent op de op 20 Nov. in Heerlen te houden vergadering, waarin de meer definitieve oprichting van de natuurwachten besproken zal worden. Naar zijn mening zijn er het afgelopen seizoen aardige resultaten bereikt, maar aan de andere kant is hij van oordeel, dat de vele ruchtbaarheid, die aan dit werk gegeven is de betrokken terreinen geen goed gedaan heeft. Het te veel noemen van deze terreinen heeft stellig velen daarheen gelokt, die er anders niet gekomen zouden zijn. Ook vindt spr., dat men te veel de terreinen betreden heeft en dit zal ook weer te sterk de aandacht erop kunnen vestigen en tevens moeilijkheden met de eigenaar kunnen veroorzaken.

Er ontstaat na deze uiteenzetting een uitvoerige gedachtenwisseling, waaraan tal van leden deelnemen. Samenvattend kunnen we zeggen dat men het in het algemeen met de opvattingen van Dr. Dijkstra eens is, d.w.z. dat men hoopte, dat dit experiment om zijn opvoe-

dende waarde voortgezet zal worden, maar dat anderzijds de bewaakte terreinen zo min mogelijk in het openbaar genoemd dienen te worden. Tenslotte maakt Dr. Kruytzer melding van een bericht uit de Maas- en Roerbode van 19 Oct. 1948, volgens welke mededeling de heer J. v. d. Beek te Vlodrop in de Roer een zoetwaterkreeft ving. Het dier is intussen in het Museum aangekomen.

Hierna sluit de voorzitter de vergadering.

te Heerlen, op Woensdag 10 Nov.

Aanwezig mej. Janssen en de heren van Rummelen, Kuyper, Coonen, Dijkstra, Vijgen, Collin, Willemse, Bakker, Bruna, Adams, van Loo en Mientjes.

De heer van Loo vertoont een viooltje en houdt een aardige beschouwing, waarom deze soort „Stiefmütterchen” genoemd wordt; verder demonstreert hij enkele planten, voornamelijk cristaatvormen.

Dr. Willemse doet daarna enige mededelingen over een gal, verzameld op de laatste excursie naar de Brunssumerheide; deze gal is ontstaan op *Artemisia vulgaris* en wordt veroorzaakt door luizen.

De heer Adams deelt mede, dat de hamster nog regelmatig in Zuid-Limburg wordt aangetroffen.

Dr. Dijkstra vertoont een goudsbloem met afwijkende bloeiwijze.

Vervolgens vertoont Dr. Bruna een exemplaar van de zeer zeldzame lakzwam (*Galoderma lucidum*), gevonden 17 Oct. l.l. in het Ravensbos te Houthem.

Dr. Willemse geeft een nieuw Engels boek over insecten door (A. D. Imms: *Insect natural History*). Er is de laatste tijd veel over insecten verschenen, maar het meeste voldoet niet om allerlei redenen. Dit boek is erg prettig leesbaar, het bevat goede afbeeldingen.

te Maastricht, op Woensdag 1 Dec.

Aanwezig de dames Bels-Koning en de Kleermaeker en de heren van Rummelen, Willemse, Mommers, Rijk, van Sonderen, Poot, Hack, Grégoire, Schoenmakers, Nijst, Sondeyker, Pater van Summeren, Kruytzer, Wijsen, Beaulen,

Ogg, Plas, Leysen, Otten, Br. Marinus, Br. Agatho, Stevens, Wassenberg, Br. Maurentius en Kofman.

De waarnemend Voorzitter, de heer van Rummelen, opent de vergadering en memoreert het feit, dat Pastoor Nillesen 50 jaar geleden met het opzetten van vogels begon. Nog steeds doet hij dit op buitengewoon kundige en kunstige wijze. De mooie vogelcollectie in ons Museum is grotendeels van hem afkomstig. Het is dus nu wel het ogenblik om daarom nog eens onze hartelijke dank aan pastoor Nillesen te betuigen.

Vervolgens krijgt de secretaris, de heer Kofman, het woord. Hij doet de verheugende mededeling, dat het door het beëindigen van de papierdistributie mogelijk geworden is het maandblad vanaf 1 Januari 1949 weer elf maal per jaar te laten verschijnen.

Naar aanleiding van de berichten in de pers over het lot van de Sint Pietersberg, geeft hij daarna een uiteenzetting, die men elders in dit nummer aantreft.

Dr. Kruytzer vertoont een vrij ongewone aanwinst. De heer G. Claessens te Maastricht schonk n.l. een olieverfschilderij van het kasteel Neer-Canne ter plaatsing in het Museum. Het werd in dank aanvaard.

Verder wijst de conservator op het krantenbericht, volgens welk een jager uit Maasbree een bruine kraai schoot. De heer Schoenmakers deelt mee dat hij berichten heeft ontvangen, waaruit blijkt, dat het hier mogelijk niet om een kraai, maar om een notenkraker gaat. De heer Mommers meent dat een bruine afwijking bij de kraai niet uitgesloten moet worden geacht, en verwijst naar de bruine merel in het Museum. De heer Kofman zag deze zomer in Noord-Holland een bruine spreeuw. Het blijft te betreuren, dat zoveel jagers de neiging hebben te schieten op elke vreemde vogel die zij zien.

Majoor Rijk meldt de vangst op licht van een exemplaar van *Chilades (Senta) maritima* op 10 Juni 1948 in zijn tuin te Meerssen. Deze vrij zeldzame vlinder was volgens de opgaven van Lempke in 1941 nog niet uit Limburg bekend.

Tot slot doet de heer Kofman enkele voorlopige mededelingen uit de Jaarverslagen over 1944 t/m 1947 van het Ringstation „Maastricht en omstreken”, voornamelijk betrekking heb-

bende op de terugmelding uit België, Frankrijk, Spanje en Duitsland van in Maastricht en Amby geringde vogels. De volledige verslagen zullen te zijner tijd in het maandblad worden opgenomen.

Met de wens, dat allen een prettige Sint Nicolaas-avond zullen mogen vieren, sluit de voorzitter de vergadering.

te Heerlen, op Woensdag 8 Dec.

Aanwezig mej. Janssen en de heren van Rummelen, Warrink, van Loo, Terhal, Collin, Adams, Rentrop, Dijkstra en Coonen.

Dr. Terhal bespreekt de inhoud van een pamflet over de: „Walvisch van Berckhey: Dat is, Eene beschrijvinghe des grooten Vischs, die tot Berckhey ghestrandet is Ao 1598 den 2 Febr. met eene verclaringhe der dinghen die daernaer ghevolght zijn”.

De heer van Loo laat een bloeiende gaspel-doorn zien, benevens een fasciatie van een sering.

Dr. Dijkstra vertoont en verklaart enkele door hem medegebrachte klapperstenen en concreties van voorwerpen, die water bevatten in een uitgekristalliseerde omhulling.

Dr. Terhal informeert naar een probleem over de groei van een mammothboom, waarvan beweerd wordt, dat hij regelmatig gegroeid zou zijn, tussen 500 vóór en 600 n. Chr., daarna een stilstand vertoonde van 600—800 n. Chr., en dan weer regelmatig doorgroeide. Is deze groeionderbreking te wijten aan twee eeuwen droogte?

De voorzitter, de heer van Rummelen, antwoordde, dat men voor de verklaring van dit probleem waarschijnlijk zijn toevlucht zal moeten nemen tot de stralingscurve van Milancovitch. Er zijn voorbeelden bekend van vruchtbomen, die op droogteperioden reageren door geringe diktegroei. (Appel- en perebomen).

DE SINT PIETERSBERG VERLOREN?

„s Gravenhage. — In het Departement van Economische Zaken heeft een bijeenkomst plaats gehad van de Ministers van Economische Zaken en Onderwijs met de Directie van de Enci-fabrieken te Maas-

tricht. In deze bijeenkomst is van regeeringszijde aan de Enci-directie medege-deeld, dat de regering voornemens is haar voor 60 jaar concessie te verlenen tot het afgraven van de St. Pietersberg voor het winnen van de benodigde mergel. De directie van de Enci zal bij de St. Pietersberg een fabriek bouwen, welke rendabel wordt geacht met het oog op de lange duur der concessie.

In verband met de cementvoorziening van ons land, welke voor de bouwnijverheid van het hoogste belang wordt geacht, is de regering heengestapt over het bezwaar, dat door de afgraving een stuk natuurschoon zal verdwijnen.”

Dit bericht, dat op 11 November in de pers verscheen, heeft velen doen opschrikken. Wel wist men, dat de zaak er vrij somber voorstond. Toch heeft deze plotselinge beslissing zelfs ingewijden verrast. En zo is men genoodzaakt zich te realiseren dat ook bij deze botsing tussen stoffelijke en culturele belangen, deze laatsten, die niet in geld zijn uit te drukken, weer van minder belang geacht werden, ja, dat aan de culturele belangen maar nauwelijks aandacht werd geschonken.

Steeds immers hebben de instanties, die voor het behoud van de St. Pietersberg gepleit hebben, naar voren gebracht, dat het hier niet alleen om een natuurmonument, maar, veel meer nog, om een cultuurhistorisch monument gaat. Het eeuwenoude gangenstelsel, dat zich onder de gehele berg uitstrekt is niet door de natuur, maar door mensen gemaakt.

Door zijn grotere ouderdom en uitgestrektheid is dit een inderdaad uniek monument. Deze kant van de zaak schijnt echter, ondanks alle uitvoerige adressen niet voldoende tot de ministers te zijn doorgedrongen. In het officiële bericht wordt immers slechts over „een stuk natuurschoon” gesproken!

Zo dreigen dus deze onderaardse steengroeven, waarin volgens de overlevering de Romeinen reeds gewerkt hebben, verloren te gaan zonder dat er een behoorlijk wetenschappelijk onderzoek naar de wordingsgeschiedenis is ingesteld.

Deze houding van overheidswege is wel zeer vreemd, als men daarnaast ziet welke grote zorg de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemon-